

שׂוֹבֵת רַבִּי אַלְימָלֶךְ מְגַרְודְּזִיסָּק לְרַבִּי חַיִּים מַצְאָגָן

1234567 נספח

מִאִיר וּזְנוּדָה זְנוּדָה זְנוּדָה זְנוּדָה זְנוּדָה זְנוּדָה

מחלוקת צאנז-סדיgorה המפורסמת נפתחה במכתבם של ר' נחום ראובן פלסקר ור' חיים ולדרשטיין ובני ריישא אל רב' חיים מצאנז¹ מיום ה' לפרשת תרומה תרכ"ט. רב' חיים לא השה את תשוכתו, ובזמן ב' לפרשת תוצאה השיב להם, וכן כתב באותו עניין גם לכהילות אחרות. מכתב אחד היה מיועד כפי הנראה גם אל רב' אלימלך שפירא האדמו"ר מגרודזיסק², שענה על כך באיגרת שעלה קיומה ידוע לנו מותך תשוכתו של רב' חיים הפתוחת במלים: קיבלתי מכתבו. הנוסת המלא של התשובה נדפס ללא תאריך בספרים ילקוט הרועים עמי 12-13 וכנסת הגדולה עמי כה, בתוך קבוצת המכתבים שומן כתובותם הוא תחילת הקץ תרכ"ט. בתשוכתו כתוב רב' חיים בחריפות רבה על הנגנותו של רב' דב בר מליאובה³. בנו השלישי של רב' ישראל מרוזין, וועבר לתקופת אח אחים⁴ ואת שיטחם בכלל: „ראינו שעוסקים רק במתן כסף וזהב, וגודל גבהות לבם שאין למעלה מהם“ וכו'. התשובה לא נמסרה ע"י החסידים לרבי אלימלך, ועל תוכנה נודע לו רק לפיה איזה העתקה. עד עתה לא היה ידוע מה הייתה תוכנתו לתשובה זו. בשנות תשכ"א נמסר לבית הספרים הלאומי והאוניברסיטאי ארכינו של הרב ד"ר יהודה ליב לנדו (ולויז' 1866 — יהוניסבורג 1942) ובו בכלל גם עזובונו של אביו המשכיל ר' משה ישכר לנדו (לבוב, 1835—1894). בתיק שטינmeno 1/40798 מצויים כמה מיסמכים לטובה צד סדיgorה מתקופת ראשית המחלוקה, ובאחד מהם אף יש לשופך אור על עמדתו של רב' יוסף שאול נתגונן הרבה של לבוב. המיסמכים מועתקים בכתב ידו של ר' משה ישכר, והמענין בכלל הוא „העתק מהאגרת אשר שלח כ"ק הרב הצדיק מגראזיסק ממدينة פולין על המכתר של דר' מו"ה חיים האלבערשטאם מצאנז“. דאגרת משמשת מקור חשוב לדיעות מהימנות במילוזות החסידות מפני אחד מגדולי הצדיקים בדורו, כמה עובדות ושיחות שהיו ידועות לנו חיליקת מקורות אחרים, גמורות כאן אוצר החכמה

1. נולד בטרנוגרד ביום י"ח אייר תקנ"ז, נפטר בצענו ביום כ"ה ניסן תרל"ו. מגדולי מנהיגי החסידות, ובעל השפעה רבה בגליציה ובוהונגריה. נקרא על שם ספריו „דברי חיים“. נפטר פעמים רבות אל רב' ישראל מרוזין, וסמרק לאחר פטירתו פעמיים אחת בלבד.
2. נולד בשנת תקפ"ד, נפטר ביום א' ניסן תרג"א. רב' מאיר מפרמיישלן הטעמכו לדנегה, וכן גם רב' ישראל מרוזין, אליו נסע אף בהיותו מנaging לאלפי חסידים. גם אח"כ היה כמה פעמים בסדיgorה. ספריו: דברי אלימלך ואמרי אלימלך.
3. התנагומו המזרה גורמת את פרוץ המחלוקה. נולד ברוזין בשנת תקפ"ב בקרקוב, נפטר בסדיgorה ביום י"ג כסלו תרל"ז. נשא את שנידל בת רב' מרדכי מטשרנוביל, ולא היו להם ילדים. חסידי רוזין תלו בה את סיבת המשברים שלו.
4. רב' שלום יוסף מליפציג, רב' אברהם יעקב מסדיgorה, רב' מנחם נחום משטמנשט, רב' דוד משה מטשרטקוב ורב' מרדכי שרגדה מהוסיאטזין.

ג. נִרְיָשָׁתְּ שְׁלוֹמֵי כֶּבֶךְ קַהֲנָהוּ-פְּתִיחָה מִקְוָלָת אַלְלָא אַדְמוֹרִים.

לְפָנֵי יְהוָה אֲבוֹתֵיכֶם. לְאַזְרָעָא אָמַר הַיְמָנוּ בִּינְיכֶם קִרְבָּה מִשְׁפָחָתִיכֶן.

8. כבoded קדושתו בחתימת ידו ממש.
9. כלשון חרוז הפייט בסדר העבודה במוסך ביום כיפור.

10. ישעיה כא ג

^{11.} רבי יسرائيل מרוזין חילא' בנו של רבי שלום שכנה מפלוובישט ביר אבורה המלאר' פול' דבל' בר' המלאר' ממורייטש שיתוסו הגיע עד דור המלך ע"ה.

14. ב'וט-ג' ח'ו נולד' ביום ג' תשרי ח'קנ'ג'ן והחל להנחיים עדת בהיותו ח'קנ'ט'ג'ן

16. הרב ראובן זך מקיא' זאת בספרו הכנסת ישראל לישע' ובית ישראל עמ' 14, סוף עמ' 22.

⁷⁰ רבי ישעה מאשקלט (תקמ"א – "ה" אדר תרכ"ח): היה חתנו של רבי דון ביר' יצחק מרדיין הצעיר, בנו של ר' יצחק מרדיין מליטא.

וכונתו hei לדבר עמו, אשר קבלה עליו amo הצדנית¹⁰ שאינו עוסק בפואר. ובפעמי הראשונה השיב להשליח, מה לי עמו ולהראותיו (!) אינני צריך לו, אולם כאשר ביקש פעמי אחר פעמי, נסע אליו, וכאשר התחיל לדבר עמו מענין הות, hei תשובהו הרמתה אשר ירא אשר יו"ח לא היה כרצונו. או אחות דבר ה' ממזובין בדיקונא קדישא, ונשבע לו שיהי לו גזע קודש יותר מאשר ברצונו.²⁰ וגם שמעתי מכ"ק אבי אדמור' זצלה"ה יב' שאמר על כ"ק אדמור' זצלה"ה מרוחין, אשר גדול כמו הראשונים בהראי,²² ויזהר אני מתירא לומר. וגם בעת אשר אדמור' זצלה"ה בא בקשר החיתן (!)²³ עם אדמור' זצ"ל מסdagora²⁴, שמעתי גדול השתקוקתו עם הרבה מוחר וממן לבוא בקשר החיתן (!) עמהם. וגם שמעתי מגדול אחד ששמע בעצמו מהרב ה' ממזובין, שה' הרב ה' מוחר"ם זצ"ל מסבראן²⁵ בהיכלו, והתנצל אשר יש צדיקים שלא נראות אולם לומדים תורהנו הקדושת, והשיב לו הרב הקדוש ממזובין בוה"ל: הלא עדע אשר האמונה על הרב ה' מרוחין, הוא אינו צריך למלמד, כי לא שכח מה שלמד בבטן אמו, כאמור חז"ל²⁶ בא מלאך וסוטרו על פיו וכרי וכי הוא המלאך והשער אשר יעוז לטטר ע"ט האי קדישא, ומילא לא שכח²⁷. וגם אנכי בעצמי שמעתי מהרב הקדוש מו"ה אשר ישעיה מראPsiץ²⁸ אשר שאלו אותו כל קדושים עליון מהות אדמור' הר' ה' מוחר"י מרוחין, בעת בוואו מהיכל קדשו²⁹ בהיותו בשם עמו חותנו הר' ה' מוחר"ג מראPsiץ זצלה"ה³⁰. והשיב מה לכם לשאול, בקיצור (!) יצא לכם. הלא תי חותני זצ"ל והר' ה' ממזובין זצ"ל ועוד שאר צדיקים כלם היו במקום משכנן כבורי ברויז³¹, והיו

או"ר החכמת

19. מרת חוה בת מלכה בטו של רבינו מנחן נחום מטשרנובל.
20. בנוסח שונה מאבא בכתבת ישראל דף ט.
21. רבבי חיים מאיר זיהיאל שפירא ג, שרכ"ז מוגילנטה נכוו של המגיד מקוזנץ. נולד בתקמ"ט, החל להנהיוג בתקפ"ח, ונפטר ביום ט"ז איר טר"ט.
22. עיון בספר אביר יעקב עמ' יג, שהרבנן מרוזין אמר על עצמו: אם הייתי בין ותנאים היותי חיקוש, ושיהיה לו דין תורה עט אבותינו שהביאו לדור שפל כזה.
23. בנו רבבי אביעזרי זליג אחוי דנטוב נושא בשנת תר"יב את הדסה פיגא בטו הביבה של ראי"י מסדרgorה. אחים 1234567
24. הוא רבבי ישראל מרוזין שהשידוך נעשה ביום ראי"י מסדרgorה.
25. רבבי משה צבי מסאוואראן מחבר ספר ליקוטי שאושנים, נפטר ביום כ"ה בטבת תקצ"ח.
26. נדה ל.
27. מובא בתחילת ספר בית ישראל ללא הזכורת שמות בעלי המעשה.
28. תיבר ספר אור ישע. נפטר ערב מסח תר"ה. בספר אמרי שפר. דף טז נזכר מכתבו מיום א' וישלח תר"ה אל רבבי שלום מקמינקה, בו הוא מבקש ממא לנסוע עם בנו ר' יהיאל לסדרgorה, לגמור שם את השידוך עם רבבי ישראל. עוד נזכר שם מכתבו של רבבי חיים מצאנו אל ידיהם רבבי שלום, בו הוא מברכו על ש"גמור קשר עבותות אהבה מחברת זיוג חדש ודע קדושי עליונים" ומפציר בו להעתרף לאוותה הנסעה עם החתן. בום, רגלים לדבר שכל המכבים הנגדמים שם מזוייפם. ועוד חזון למועד להובי זה.
29. עד עתה לא היה ידוע שמי הוא השתתף באותו הנסעה.
30. רבבי נפתלי הורוויץ מראPsiץ (שבועות תק"ד – י"א איר תקמ"ז). ספירו: איליה שלוחה זורע קדש.
31. תלמידי החווה מלובלי שמעו ממנו שאמר על ר' מרוזין שיש לו נשמת שלמה המליך ע"ה,

[4] תשובה של רבי אלימלך מגродזיסק לרבי חיים מצאנז סעון

ממתינים בחדרי משכנותיו עד בואו, וכאשר בא, עמדו כלם עד אשר ישב ^{ה' ה' ר' הק'} מרוחין על כסא כבודו, וגם אה"כ עמדו עד אשר צוות להם לישב. והם היו זקנים (?) והוא ה' איז בעת ילדותו, והכל ה' נכוון בעיניהם ^{ז'}, ומזה תכלו לשער גדול קדושתו. ובזה הלשון השיב להשואלים, מכ"ז נראה לעין כל רב קדשו. וגם בהנenga רבוי כסף וזהב והרחבת הדעת, אconi שמעו מכבוד קדושת אמו"ר זצלה"ה ^{ז'} אשר העיד על אדמו"ר מהר"י מרוזין אשר הוא צrisk לככל זה, כי בלעדי זה לא ה' יכול להתקיים בזה העולם מלחמת שכرون רוחו. וכאשר ידעת כיCut והכרתי בטוב הצדיקים הקדושים אשר שברון רוחם אין לשער, בודאי הנה מוכרים לכל ואט ואסור להטרור אחיהם, כי הקדושים הללו יצעדו בעקבות אבותיהם הקדושים צי"ע, וגודל יהוסם דור אחר דור עד הרב הקדוש הבבש"ט ^{ז'} זי"ע ועל כל ישראל ידוע לכל העולם, ומסתמא ידוע לכ"ק בעצמו, כאשר שמעתי מחסיד אחד אשר אడוק בבית כ"ק בצאנז, אשר ראה בעיניו Cut שhei שמחה בבית קדושת אדמו"ר זצלה"ה מרוזין, אז גם כ"ק עשה משחה ושמחה לכל אהובין, ורגן על כל מי שלא בא, אמרו וכי אין לשמה בשמחת זרע מלכות בית דוד ^{ז'}, ואיך יבוחה Cut את האחים הקדושים צדיקי ישדי עולם אשר לקדושתם אין חקר, ובפרט כי ההנenga הואה אשר יתנהגו הקדושים צי"ע, הלא יתנenga ג"כ גוע קדש יי"ח של תר' הק' מ' מאטאלי מטשרנגןבעל זצלה"ה ^{ז'} וממי שמהරר ע"ז ההנenga נוגע בכבוד כל הקדושים צי"ע אשר בעדן המת, כי מצומדים וגודים מאד מאוד זה בוהן בקרבה והן בחיתון דור למעלה מדור עד הבבש"ט זצלה"ה. ומעיקר הדבר אשר עלתה בימינו בעותה"ר, ע"ז דות לבינו אוין נא לנו כי חטאנו ^{ז'} ועוגותינו גromo זאת להשליך שם ארץ תפארת ישראל ^{ז'}, ומשפטנו ד' תהום רבה ^{ז'} סתום וחתום מעין כל חי, כי אפשר לעין אשר עליה בגדולות ובונפלאות ממנה, השפֶל לעפר כבודו, ואשר רוח שגעון נגעה בו ר"ל אשר הביאו עד הולם. ובין כך ובין כך אナンחו לחרפה ולדראון עולם אשר בימינו יאורע כזאת, וראוי לכל צדיקי עולם לחוק עדת וקהל חסידים המסתופפים בצלם להבינים מהות העניין הזה, ואין לתלוות ח"ז בוקי סרוקי בהאחים הקדושים צי"ע האמונהים עלי תולע ^{ז'} ובקדושים וטהרה עובדים ד' כל ימיהם, וממי אשר יענו לדבר

כמובא בספר ספורי נפלאות מגדיות ישראל עמי קנה, ובספר סיורים חדשים ואמתים

אוצר המשפט

שחווא לפנוי גיל ארבעים.

32. בנוסח דומה מובא מעשה זה באוצר הטיפורים חלק ה, עמ' יג מפי ריא"ז מרגליות בשם הרב מאיר ניב.

33. הכוונה היא ליחס הקבלה של תורה החסידות. זו תהיה גם כוונת הרוב זק, כפתחה את ספר היחס של גוע רוזין וטשרנוביל כרם ישראל, בפרק על הבעש"ט, לא הייתה עד אז כל קירבה משפחתייה, ורק רב' זוד משה מטשורטקוב נשא את נכדה הבעש"ט.

34. שובה זו איננה ידועה מכל מקור אחר.

³⁵ רבי מרדכי טברסקי ב"ר מנחם נחתם מטשרנוביל מה"ס ליקוטי תורה (חק"ל – כ' איר מקבץ"ן). היה דודו וסבו של הר"י מרוזין, עיו"ז לעיל העירה 19.

לפי איך זה טוין.

37. רמו לרבו ישראל מרוזין לפי איכה ב א.

.39 איכה ד ה.

עליהם: זדבחים אשר לא כהות, הוא משפטן של עפר קרנות האדייקים, אמתה לב הרבה
אנשיך להיות גורק בהם מיניות ח"ג, לחשוב תועה על כל דיר החסידות שהם מימות
הבעשי'ת צלה"ה ועד עתה, ואין לך חילול השם גדול מזה. לכן החוב מוטל לפניך ע"ז
על-כך ועל כל אדיקי דורנו, להוtier לכל עדת ב"י. כל אחד עד מקום שידך מגעת,
אשר נחפשת דרכינו ונחקרה ונשובה עד ד'⁴⁰ כי בעבור עונותינו עלתה ואות-בימינו
יגנתה להרבות פל מעתה על האחים הקדושים הללו שליט'א היקרים מפה ומפניכם,
אשר ירא ד בענים וירפא לבם הנשבר, כי מי יכול לשער גודל אערם ויגונם מזה
הונגע עד נפשם ר"ל, וכונתי לכבוד שמיים ולכבוד תורתך ולכבוד צי"ע ולרוכם קרון
ישראל הגדועה ח"ו בעותה ר'⁴¹.
בגוטך לך ידו. לנו כי רב אלימלך שלח מכתב חזוק⁴² אל חסידך סדיגורה,
זהו נדפס בסוף ספר סמא דתני⁴³.